

REFORMA SĄDOWA

MIESIĘCZNIK

POŚWIĘCONY

NOWYM USTAWOM PROCESOWYM.

PRENUMERATA WYNOŚI:

Rocznie 2 zł. 23 ct.

Półrocznie 1 zł. 23 ct.

Numer pojedynczy
30 ct.

ADRES

Redakcyi i Administracyi:

LWÓW,

ulica Kurkowa 1. 5.

REDAKTOR i WYDAWCA: ROMUALD A. LEWANDOWSKI.

O ZABEZPIECZENIU

wedle ordynacyi egzekucyjnej.

Przez

Dr. JÓZEFA BÜHNA.

(Ciąg dalszy.)

A) Egzekucya dla zabezpieczenia.

I. Tytuły egzekucyjne.

Egzekucya dla zabezpieczenia uzyskana być może na podstawie tutejszych lub zagranicznych aktów i dokumentów (tytułów egzekucyjnych).

Tytuły egzekucyjne tutejsze (inländisch) rozpadają się na dwie kategorie:

a) na tytuły egzekucyjne, które same przez się wystarczają do uzyskania egzekucyi dla zabezpieczenia (§. 371. o. e.);

b) na tytuły egzekucyjne, przy których do uzyskania egzekucyi zabezpieczającej wymaganem jest jeszcze uwiarygodnienie, że bez egzekucyi zabezpieczającej egzekucya stanowczą byłaby albo udaremnioną albo znacznie utrudnioną, albo też, że wyrok za granicą musiałby być wykonany celem uzyskania zaspokojenia pretensyi (§. 370. o. e.).

Do pierwszej kategorii tytułów egzekucyjnych należą:

1. Wyroki końcowe pierwszej instancyi wydane na zasadzie uznania (§. 395. p. c.), jeśli wniesiono odwołanie. Wyrokiem końcowym jest i wyrok częściowy (§. 391. p. c.); na podstawie wyroku częściowego może być zatem dozwoloną egzekucya dla zabezpieczenia, chociaż co do reszty roszczeń tą samą skargą objętych spór jest jeszcze w toku.

2. Nakazy zapłaty wydane w postępowaniu nakazowem (§. 548. p. c.), nakazy zapłaty i nakazy zabezpieczenia w postępowaniu wekslowem (§. 557. p. c. art. 25. al. 2. u. w.), oraz nakazy zapłaty wydane w myśl §. 19. ust. z 12. lipca 1872 Nr. 113. dz. p. p., jeśli przeciw tym nakazom wniesiono zarzuty.

W obu tych przypadkach 1. i 2. muszą być środki przepisane wniesione w ustawowym terminie; środki prawne za późno wniesione, nie wstrzymają wykonalności tytułu egzekucyjnego; miałyby zatem miejsce egzekucya stanowcza (§§. 468., 552., 557. p. c., §. 20. ust. z 27. kwietnia 1873 Nr. 67. dz. p. p.).

3. Warunkowe nakazy zapłaty w postępowaniu upominawczem. Tu jednak tylko wtedy, gdy nakaz jest prawomocnym i dłużnik wniósł jedynie restytucją do wniesienia sprzeciwu (§. 14. ust. z 27. kwietnia 1873 Nr. 67. dz. p. p.). Ta ustawa nie obowiązuje jednak w Galicyi i na Bukowinie, zatem ten punkt bliżej nas nie obchodzi.

4. Wyroki karne, orzekające w myśl §. 365. p. k. o roszczeniach prywatnych; ale również tylko wtedy, gdy już stały się prawomocnymi a tylko w myśl §. 358. p. k. dozwolono wznowienia postępowania karnego.

W tych wszystkich wypadkach nie wymaga ustawa dowodu lub uwiarygodnienia, że zachodzi niebezpieczeństwo udaremnienia lub utrudnienia przyszłej egzekucyi stanowczej a czyni to dlatego, że sam tytuł egzekucyjny przemawia za tem, że środek prawny z reguły skutecznym być nie powinien.

Przy wyrokach z uznania trudno bowiem liczyć na powodzenie środka prawnego; odwołanie tylko w tym wypadku mogłoby być uwzględnione, gdyby odwołujący się dowiódł, że sąd inaczej orzekł, niż uznanie opiewało, że więc sąd posunął się za daleko albo nie wyczerpał całej treści uznania.

Przy nakazach zapłaty w postępowaniu nakazowem, podstawę wydania nakazu stanowi dokument publiczny, prywatny zawierzyteliony lub już raz przed sądem nie zaczepiony, mimo zrobionego zeń w sądzie użytku (§. 548. p. c.); zarzuty musiałyby zatem obalić taki dokument, co tylko w wyjątkowych wypadkach udać się może.

W postępowaniu wekslowem istnieje znów rygor, dopuszczający tylko pewne zarzuty przeciw nakazowi zapłaty względnie nakazowi zabezpieczenia. Co do nakazów zabezpieczenia, jeśli zarzutów nie wniesiono, dopuszczalną jest egzekucya stanowcza; egzekucya ta nie może jednak posunąć się dalej jak do złożenia sumy zabezpieczenia gotówką do depozytu sądowego (art. 25 u. w.).

Dozwolenie egzekucyi zabezpieczającej na podstawie wyroku karnego w razie dozwolenia restytucyi weszło do ordynacyi egzekucyjnej w skutku przepisu §. 358. 2. p. k. postanawiającego, że dopóki postępowanie wznowione jest w toku, egzekucya orzeczenia co do roszczeń prywatnych zawartego w poprzednim wyroku dopuszczalną jest aż do zabezpieczenia.

Jeśli na podstawie prawomocnego wyroku karnego dozwoloną została już egzekucya stanowcza, a w toku tej egzekucyi dozwolono wznowienia postępowania, natenczas należy wstrzymać egzekucyą stanowczą w myśl §. 42. 2, o. e.

Wykonane już akty egzekucyjne pozostają jednak w mocy.

Jeżeli przez egzekucyą stanowczą, wedle stadyum jej w chwili wstrzymania, wierzyciel otrzymał już zabezpieczenie w takiej rozciągłości, w jakiej uzyskać je mógłby przy egzekucyi zabezpieczającej, wówczas egzekucya zabezpieczająca będzie już zbyteczną. Jeżeli zaś egzekucya stanowcza tak daleko nie doprowadziła, może i będzie wierzyciel prowadził dalej egzekucyę dla zabezpieczenia. W przypadkach ad 1. i 2. możliwą jest egzekucya zabezpieczająca i przed upływem terminu do odwołania wzgl. zarzutów albo i przed upływem terminu do wykonania świadczenia.

Wynika to z zestawienia §§. 370. i 371. o. e. obok siebie. §. 370. o. e. jest ogólną regułą, §. 371. o. e. uprzywilejowanym wyjątkiem. Skoro zaś w §. 371. o. e. w tej mierze nie ma postanowienia, obowiązuje reguła, więc przepis §. 370. o. e. „że egzekucya dopuszczalna przed upływem terminu do świadczenia“; gdy zaś ten termin liczy się od ogłoszenia wyroku wzgl. wydania nakazu zapłaty, możliwą jest tem samem egzekucya i przed upływem terminu do założenia środka prawnego.

Przeciw wyrokowi wzgl. nakazowi zapłaty może być wniesionym rekurs od ustępu co do kosztów.

Tu jest samo wyrzeczenie sądowe prawomocnem. Ponieważ wedle §. 524. p. c. rekurs z reguły nie wstrzymuje wykonania, będzie regułą egzekucya stanowcza mimo wiszącego rekursu. Tylko w wypadku, jeśli sąd przyznał rekursowi moc, wstrzymującą wykonanie, można dla kosztów przeprowadzić tylko egzekucyą zabezpieczającą.

Zdaniem mojem jednak dozwolnić by należało egzekucyi zabezpieczającej dla kosztów sporu tylko w razie wykazania warunków z §. 370. o. e., t. j. że grozi inaczej niebezpieczeństwo udaremnienia lub znacznego utrudnienia przyszłej egzekucyi stanowczej.

Orzeczenie o kosztach nie ma bowiem za sobą tych danych, które przemawiają w orzeczeniu głównem za tem, że środek prawny skutku nie odniesie.

Zapatorywanie to popiera i przepis §. 524. p. c. stanowiący, że sąd zarządzi środki zabezpieczające, „jeśli okażą się potrebnymi“. Potrebnem zaś będzie zabezpieczenie wtedy, gdy zagraża niebezpieczeństwo udaremnienia lub znacznego utrudnienia egzekucyi stanowczej.

Do drugiego rodzaju tytułów egzekucyjnych należą:

1. Uchwały sądowe wydane w postępowaniu niespornem, na razie niewykonalne.

2. Wyroki końcowe tutejszych sądów cywilnych przed urośnięciem w moc prawną lub przed upływem terminu, zakreślonego do wykonania świadczenia.

Przy tych tytułach egzekucyjnych należy uwiarygodnić, „że bez egzekucyi zabezpieczającej ściąganie przyznanej wierzytelności byłoby albo „udaremnione albo znacznie utrudnione albo też, że celem jej ściągnięcia wyrok za granicą wypadłoby wykonać“.

Definicji „uprawdopodobnienia“ (uwiarygodnienia) — Glaubhaftmachung (Bescheinigung) ustawa nigdzie nie podaje.

Etymologicznie oznacza wyraz „uwiarygodnienie“ tyle, co uczynienie, że coś jest godnem wiary, więc spowodowanie, że coś zasługuje na wiarę.

Zasługiwać zaś będzie na wiarę fakt pewien wtedy, jeśli więcej argumentów przemawia za nim niż przeciw niemu. Im silniejsze argumenty przemawiają za pewnym faktem, w porównaniu do argumentów przeciwnych, tem silniejszym będzie danie mu wiary, — tem bardziej wiarygodniejszym fakt się stanie.

Z tego stanowiska wyjść należy i przy ocenianiu wymaganego w §. 370. o. e. uwiarygodnienia. Ustawa procesowa w §. 274. podaje tylko wskazówkę, co może służyć za podstawę do uwiarygodnienia pewnego faktu. Otóż stanowi tam ustawa, że dla uwiarygodnienia pewnej, faktycznej okoliczności skorzystać można z każdego środka dowodowego z wyjątkiem wysłuchania stron pod przysięgą.

Użyte tak środki dowodowe powinny wykazać, że jest więcej i silniejszych argumentów za pewnym faktem, niż przeciw niemu przemawiających.

Tezę uwiarygodnienia w §. 370. o. e. stanowi:

a) okoliczność, że inaczej t. j. bez egzekucyi zabezpieczającej, egzekucya stanowcza byłaby udaremnioną lub znacznie utrudnioną, albo okoliczność

b) że inaczej dla ściągnięcia wierzytelności pieniężnej wyrok za granicą musiałby być wykonany.

ad a) Zachodzi pytanie, jak należy rozumieć wyrażenie ustawy: „znaczne utrudnienie“ (erheblich erschwert).

Wskazówkę pewną da historia powstania tego postanowienia.

§. 372. przedłożenia rządowego wymagał „dass die Einbringung... wesentlich erschwert werden würde“ — wymagał zatem, by zagrażało niebezpieczeństwo „istotnego“ utrudnienia ściągnięcia wierzytelności.

Komisyja nieustająca izby posłów a za nią i wspólna komisya obu izb uznały to postanowienie projektu rządowego za surowe i złagodziły je o tyle, że uznały za wystarczające do dozwozenia egzekucyi zabezpieczającej, jeśli grozi niebezpieczeństwo „znacznego“ utrudnienia ściągnięcia wierzytelności: „schon wenn eine „erhebliche“ Erschwerung der

Einbringung zu besorgen ist, muss ein Bedürfniss nach der Sicherungsexecution als vorhanden anerkannt werden“.

To zapatrywanie było miarodajnem i przy uchwalaniu ustawy.

Z tego zapatrywania wychodząc, będzie wystarczającym do dozwolenia egzekucyi dla zabezpieczenia uwiarygodnienia, że bez egzekucyi zabezpieczającej ściągnięcie pretensyi połączone byłoby albo z niestosunkowo wysokimi kosztami albo musiałyby za sobą pociągnąć utratę zbyt długiego czasu n. p. zawikłane procesy i konieczne z tem zmiany majątkowe.

ad b) Ustawa wspomina tylko o wyrokach. Jeśliby zatem uchwałę niesporną wykonać trzeba było za granicą, o ile to ze względu na traktaty międzynarodowe w ogóle byłoby możliwem, to z tego jedynie powodu nie możnaby na zasadzie uchwały, w postępowaniu niespornem wydanej, żądać egzekucyi zabezpieczającej.

ad 1. Interpretacya tego postanowienia ustawy nastęrcza niejakkie trudności.

Wedle §. 12. pat. niesp. mogą być rozporządzenia w sprawach niespornych natychmiast wprowadzone w wykonanie, wyjąwszy, jeśli albo sama ustawa co innego stanowi (§§. 177., 191. pat.) albo też sędzia dla szczególnych powodów nie uzna za potrzebne, wyczekać terminu do rekursu. Jeśli tedy sędzia postanowi w uchwale, że z wykonaniem uchwały wstrzymać się należy do upływu terminu do rekursu, natenczas uchwała taka jest na razie niewykonalną „einstweilen noch nicht vollstreckbar“ i na podstawie takiej uchwały przed jej prawomocnością lub przed upływem terminu do wykonania świadczenia żądać można w myśl §. 370. o. e. egzekucyi dla zabezpieczenia.

Jeśli sędzia w uchwale niespornej takiego zastrzeżenia nie umieści, uchwała niesporna w myśl §. 12. pat. jest natychmiast wykonalną, wyjąwszy nb. przypadki, gdzie ustawa wyraźnie co innego stanowi.

(Ciąg dalszy nastąpi).

NOWOŚCI W POSTĘPOWANIU ODWOŁAWCZEM.

(Wykład Dr. Kazimierza Czarnika wygłoszony na posiedzeniu lwowskiego Towarzystwa prawniczego dnia 23. lutego 1899 r.)

Kwestya, czy i w jakich granicach mogą być dopuszczone nova w postępowaniu odwoławczem, jest dla teoretyków i praktyków niezmiernej doniosłości. Rozstrzygnięcie jej ma doniosłe znaczenie dla stron i dla sędziego, wpłynie bowiem na sposób przeprowadzenia rozprawy nie tylko w postępowaniu odwoławczem, ale i w postępowaniu przed pierwszą instancją. Już w pierwszej instancji sędzia i strony będą musiały się liczyć z rozstrzygnięciem tego pytania; a cóż mówić o postępowaniu odwoławczem, w którym jest nieraz jedyną podstawą sposobu postępowania i wydawania wyroku.

W sprawie tej zabierały głos najwybitniejsze siły fachowe; literatura notuje kilka rozpraw poświęconych rozbiorowi tego pytania, bądź osobno wydanych, bądź rozrzuconych w czasopismach prawniczych.

Jednakowoż mimo pierwszorzędnego znaczenia tej kwestyi dotychczasowa literatura i praktyka nie dają na nią jednolitej odpowiedzi i owszem, jest to jedno z tych pytań, na które znajdujemy odpowiedzi wprost na dwóch przeciwległych biegunach stojące.

Jedni dopuszczają wprawdzie nowości, ale z takim ograniczeniem, które prawie równa się ich wykluczeniu, drudzy dopuszczają je wprawdzie, ale znowu z tak małym ograniczeniem, że równa się ono prawie zupełnemu ich uwzględnieniu. Do pierwszych należą w literaturze: Dr. Beisser „Nova w postępowaniu odwoławczem procedury cywilnej“ (Allg. österr. Gerichts-Zeitung nr. 49—52. z r. 1898), Dr. Neumann w znanym swym komentarzu, — Dr. Schim „materyalne prawo odwołania w nowej procedurze cywilnej“ (nr. 49. i 50. Juristische Blätter z r. 1897).

Drugiego zdania bronią: Dr. Kornfeld „odwołanie i rekurs w ustnem postępowaniu“ (nr. 21—23. Juristische Blätter z r. 1897), Dr. Beck „Zehn Abhandlungen zum neuen österr. Civilprocessrecht“, Dr. Stross „Różnica między założeniem apelacji wedle dawnej a pismem odwoławczem wedle nowej ustawy“ (Jurist. Blätter nr. 1. i 2. 1898) Dr. Emil Schrutka „Ius novorum w postępowaniu odwoławczem“.

W pierwszym rzędzie streszczę powyżej pomienione prace literackie z szczególnem uwzględnieniem trzech prac a to: Dr. Beissera, która stanęła na punkcie niedopuszczenia nowych okoliczności i dowodów, Drów Kornfelda i Schrutki, które wprost przeciwne zajęły stanowisko, a wybrałem te prace dlatego, ponieważ zawierają dokładne zestawienie tych powodów, które za uzasadnieniem ich odpowiedzi przemawiają.

Praca Dr. Beissera swoją dokładnością, jasnością i siłą argumentacji zasługuje w całej pełni na wyróżnienie, od niej więc zaczynam.

Autor zestawia przedewszystkiem różnicę między postanowieniami niemieckiego procesu i projektów poprzednich procedury austr. co do postępowania odwoławczego z jednej strony a przepisami naszej ustawy procesowej z drugiej strony.

Wedle postanowień ustawy niemieckiej i projektów poprzednich w postępowaniu odwoławczem odbywa się całkiem nowa rozprawa, stronom wolno w granicach wniosków odwoławczych naprowadzać nowe okoliczności i dowody, stąd też nie ma potrzeby przytaczania przyczyn odwołania i tego też one nie wymagają. Nasza ustawa stoi na odmiennem stanowisku, wymaga przedewszystkiem obok wniosków odwoławczych, dokładnego i szczegółowego naprowadzenia przyczyn odwołania, nie odbywa się nowa rozprawa, lecz sędzia bada tylko wyrok poprzedni i poprzednie postępowanie, zaś nowe okoliczności i dowody li tylko dla uzasadnienia lub odparcia przyczyn odwołania.

Na uzasadnienie tego swego zapatrywania rozbiera autor szczegółowo przepisy ustawy, poddaje je interpretacji gramatycznej i logicznej, a w końcu przytacza okoliczności, które udowadniają zamiar prawodawcy.

Jako nowość naszej obecnie obowiązującej ustawy podnosi autor wymóg uczynienia w odwołaniu nie tylko dokładnych wniosków na zmianę lub zniesienie wyroku, lecz naprowadzenia dokładnych i szczegółowych przyczyn odwołania, czego jak to wyżej powiedzieliśmy, nie wymaga ustawa niemiecka ani poprzednie projekty. Jaki jest cel tego postanowienia? Na pytanie to daje odpowiedź ustawa w definicyi przyczyn odwołania. W §. 467. u. 3. ustawa w ten sposób określa przyczyny odwołania: „Berufungsgründe d. s. Gründe der Anfechtung des Urtheiles“ są to więc przyczyny, dla których strona wyrok za czepia, czyli wykazuje, że wyrok jest niesłuszny, że sędzia popełnił błąd. Jeżeli więc strona wnosząca odwołanie jest obowiązana podać przyczyny niesłuszności wyroku, wykazać błąd popełniony przez sędziego, to stronie, która nie jest w możności wykazania takiego błędu, odwołanie nie przysłuży względnie jej odwołanie nie będzie uwzględnione. Każdy błąd popełniony przez sędziego, czy to pod względem formalnym (*error in facto*), czy materalnym (*error in iure*) może być powodem odwołania, ale musi to być błąd popełniony czy to w samym wyroku, czy w postępowaniu wyrok poprzedzającym.

Jeżeli sędzia popełnił błąd, czy to podczas przeprowadzenia rozprawy, czy to w wydanym wyroku, sędzia badający odwołanie uznawszy słuszność powodów odwołania wyrok pierwszy bądź zmieni, bądź zniesie. Jeżeli zaś sędzia wydał wyrok całkiem słuszny i sprawiedliwy na podstawie przeprowadzonej rozprawy, jeżeli nie popełnił błędu ani w przeprowadzeniu rozprawy ani w wyroku, sędzia badający odwołanie nie może zmienić wyroku, choćby tenże był obiektywnie biorąc

niesprawiedliwy, a niesprawiedliwy z tego powodu, że sędzia poprzedni nie znał okoliczności uzasadniających jego niesłuszność.

Jeżeli więc ustawa wymaga szczegółowego i dokładnego podania powodów zaczepienia wyroku, to przyczyny zaczepienia mogą li tylko polegać na błędzie popełnionym przez poprzedniego sędziego. W ten sposób pojmując powody odwołania (Berufungsgründe) jasnym jest zakreślenie granic czynności sędziego, badającego to odwołanie, sędzia ten wedle §. 462. u. 1. ma obowiązek zbadać powtórnie (überprüfen) poprzedni wyrok względnie rozstrzygnięcie, zaś nie ma prawa badać słuszności żądań skargi lub obrony. Sędzia więc badający odwołanie nie przeprowadza nowej rozprawy, lecz bada wyrok pierwszego sędziego na podstawie poprzednio przeprowadzonej rozprawy, bada, czy sędzia popełnił błąd zarzucony mu w przyczynach odwołania. By zaś zbadać, czy sędzia popełnił błąd mu zarzucony, musi sędzia badający odwołanie ograniczyć się li tylko na materyał, jaki miał przed sobą poprzedni sędzia. Z natury rzeczy wynika więc, że ani nowych okoliczności ani nowych dowodów uwzględnić nie może, gdyż miałby już inny materyał przed sobą, jak sędzia poprzedni. Ustawa takie a nie inne znaczenie chciała nadać rozprawie w postępowaniu odwoławczem używając słowa „überprüfen“, z czego pośrednio wypływa wniosek, że nowych okoliczności ani dowodów w postępowaniu odwoławczem dopuszczać nie można.

Ten przepis ustawy wydaje się na pierwszy rzut oka bardzo rygorystycznym i przeciwnym duchowi nowej ustawy, dążącej do wykrycia prawdy materyalnej a nie formalnej.

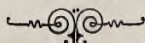
Łagodzą go jednak inne postanowienia ustawy, które sędziemu dają możność niedopuszczenia do wydania niesprawiedliwego i niesłusznego wyroku; dwa z nich przytacza sama ustawa, trzecie wypływa z ogólnych zasad procesowych. Sędzia z urzędu ma znieść wyrok i zarządzić powtórna rozprawę, chociażby ani wnioszek w odwołaniu ani przyczyny naprowadzone tego nie żądały: 1. po myśli §. 496. u. 2. i 3., jeżeli spostrzeże istotne braki (wady) w postępowaniu, które przeszkadzały w wyczerpującem zbadaniu i gruntownem ocenieniu sprawy lub okoliczności, które sędzia badający odwołanie uważa za stanowcze, w pierwszej instancji nie były rozpatrywane, lub niedokładnie zbadane, 2. sędzia musi z urzędu uwzględnić przyczyny nieważności po myśli §§. 471. ustęp 7 i 494. p. c., 3. trzeci wypadek wypływający z ogólnych postanowień procesualnych, w razie mylnego zastosowania ustawy w wyroku zaczepionym, sędzia badający ma zmienić wyrok, gdyż sędzia z urzędu swego ma obowiązek nie tylko znać ustawę ale i ją zastosować.

Przyczyny tych rygorystycznych postanowień ustawy należy szukać w tem, że prawodawca nie chciał dopuścić do ponownych rozpraw w wyższych instancjach, które jako odbywające się w sądach kolegialnych oddalonych najczęściej od miejsca zamieszkania stron, świadków i przedmiotu sporu musiałyby być bardzo kosztowne, a powtórne chciał

zmusić strony i sędziego do dokładnego przeprowadzenia rozpraw w pierwszej instancji, do wyczerpania wszelkich środków popierających żądania stron. Z poprzednio naprowadzonych wyjaśnień wynika samo przez się, że wprowadzenie w naszej procedurze całkiem nowej instytucji konieczności naprowadzenia przyczyn odwołania tudzież postanowienie o powtórnem zbadaniu wyroku, z natury rzeczy wprost wykluczają naprowadzenie nowości w postępowaniu odwoławczem. Ponadto ustawa w §. 482. wyraźnie wyklucza wprowadzenie nowych okoliczności i nowych dowodów, o ile one mają służyć na poparcie lub odparcie postawionych w poprzednim postępowaniu żądań lub ekscypcy stron, a natomiast dopuszcza je o tyle tylko, o ile mają posłużyć do poparcia lub odparcia naprowadzonych przyczyn odwołania. Tego samego wymaga §. 467. ustęp 4. i §. 468. ustęp 2., a zatem tylko o tyle nowości dopuszcza, o ile są potrzebne do udowodnienia, że sędzia poprzedni popełnił błąd, czy to w wyroku, czy to w postępowaniu stanowiącym podstawę wyroku.

Jako dalszy dowód słuszności tego zapatrywania naprowadza Dr. Beisser przepisy naszej ustawy dotyczące skargi o wznowienie z powodu nowych okoliczności. Ustęp 7. i ustęp ostatni §. 530. jako wymogi tej skargi podają: *a)* jeżeli strona dowie się o nowych okolicznościach, znajdzie nowe dowody albo może z nich użytek zrobić, których naprowadzenie mogło dla niej spowodować w postępowaniu poprzednim korzystne orzeczenie; *b)* jeżeli strona bez swojej winy tych nowych okoliczności i dowodów nie była w możności naprowadzić w postępowaniu zakończonem wyrokiem pierwszej instancji. Otóż sama stylizacya tego paragrafu jest odmienna od przepisu §. 482. ust. 2.; tutaj ustawa mówi o nowościach, które popierają żądania skargi względnie obrony, zaś w §. 482. ust. 2. ustawa mówi o nowościach popierających przyczyny odwołania, już więc sama stylizacya tych dwóch paragrafów wyjaśnia różnicę doniosłą między nimi. Ponadto należy zwrócić uwagę na to, iż przepis §. 530. oznacza dokładnie granicę, do której wolno wprowadzać nowe okoliczności i dowody; tą granicą jest chwila wydania wyroku pierwszej instancji; do tej chwili wolno wprowadzać nowe okoliczności i nowe dowody z małym ograniczeniem w §. 179. p. c. (gdy strona przytacza je oczywiście dla przewleczenia tylko sporu); od chwili wydania wyroku pierwszej instancji może strona wprowadzić nowe okoliczności i dowody tylko w skardze o wznowienie pod warunkami powyżej pomienionymi. Tem tłumaczyć należy, że w myśl §. 530. skarga o wznowienie może być wniesioną zaraz po wydaniu wyroku pierwszej instancji bez wyczekiwania jego prawomocności, gdyż w postępowaniu odwoławczem nie ma dla nich miejsca; gdyby zaś *nova* były dopuszczone w odwołaniu, natenczas przepis ten o możności wniesienia odwołania przed prawomocnością wyroku byłby całkiem zbyteczny.

(Ciąg dalszy nastąpi).

ODPOWIEDŹ.

W numerze 3. „Reformy sądowej“ jeden ze stałych prenumeratorów podniósł kwestyą bardzo ważną a mianowicie:

1. czy na podstawie dokumentu prywatnego, znakiem ręcznym podpisanego i w myśl §. 1. ust. z 5. czerwca 1890 Nr. 109. Dz. u. p. (a więc nie sądownie ani notaryalnie) „legalizowanego“ — wpis hipoteczny lub choćby ostrzeżenie nastąpić może?

2. czy taki dokument w procesie zupełny dowód stanowi?

Kwestya to dla naszego kraju jest o tyle więcej ważną, o ile u nas jest więcej analfabetów, ważna jest nie tylko dla sędziego, ale i dla stron a szczególnie dla Towarzystw zarobkowych i gospodarczych po małych miasteczkach mających do czynienia z ludem.

Chcąc dać dokładną odpowiedź na te pytania, trzeba jeszcze jeden przepis ustawy uwzględnić, którego autor pytania nie poruszył, a mianowicie art. VII. ust. wpraw. proc. cyw.: „Unberührt bleiben die Vorschriften des bürgerlichen Rechtes, durch welche die Beweiskraft einer Privaturkunde von bestimmten Erfordernissen abhängig gemacht ist“.

Artykuł VII. do ustawy wprowadzono przez Konferencyą wspólną; nie było go ani w projekcie rządowym, ani w projekcie nieustającej komisji izby posłów.

W motywach konferencyi wspólnej znajdujemy usprawiedliwienie tego przepisu, że artykuł VII. ust. wpraw. powstał z przedstawienia postanowień zawartych w projekcie nieustającej komisji izby posłów, a to z art. VI. ustępu 2. ust. wpraw. §. 294. ustępu 2, §§. 305., 308. i 311. p. c.

Z tego wynika, że ten art. VII. ust. wpraw. powstał tylko z redakcyjnych względów dla lepszego zestawienia dotyczących przepisów, odnośnie więc postanowienia z powyższych paragrafów wykreślono i z nich złożono osobny art. VII. ust. wpraw. p. c.

Postanowienie art. VII. ustępu 2. zostało wzięte z §. 305. projektu rządowego, odpowiadającego §. 294. obowiązującej ustawy. Tekst pierwotny tego paragrafu opiewał:

„Privaturkunden begründen, sofern sie von den Ausstellern unterschrieben oder mit ihrem gerichtlich oder notariell beglaubigten Handzeichen versehen sind, vollen Beweis dafür, dass die in denselben enthaltenen Erklärungen von den Ausstellern abgegeben sind. Die civilrechtlichen Bestimmungen, durch welche die Beweiskraft einer Privaturkunde von weiteren Erfordernissen abhängig gemacht ist, ferner die Vorschriften der Wechselgesetze über die Beweiskraft des Wechsels bleiben unberührt. Ebenso bleiben alle jene gesetzlichen Bestimmungen

unberührt, welche für das Datum einer Urkunde einen von der Erklärung des Ausstellers verschiedenen Beweis verlangen“.

Wspólna konferencya wykreśliła ustęp 2. i 3. z tego paragrafu, a umieściła je w art. VII. ust. wpraw., zamieniając słowo „weitere“ na „bestimmte“ — twierdząc, że uczyniła to przedstawienie z redakcyjnych a nie z rzeczowych powodów.

Pozwalam sobie jednakowoż twierdzić, że przez opuszczenie tego słowa „weitere“ powstało nie tylko redakcyjne przedstawienie postanowień ustawy, ale wbrew intencji prawodawcy powstała sprzeczność między jednym a drugim postanowieniem ustawy, a więc między przepisem §. 249. p. c. a art. VII. ust. wpraw.

Sprzeczność ta da się jednakowoż pogodzić a to w sposób następujący:

Przedewszystkiem należy zrobić różnicę między ważnością dokumentu a jego mocą dowodową. Otóż dokument sporządzony w sposób przepisany §. 886. u. c. jest ważny i przepis §. 294. procedury cywilnej obecnie obowiązującej tej ważności w żadnym razie nie uchylił. Pytanie to można tylko w ten sposób stylizować, czy dokument, po myśli §. 886. u. c. sporządzony, dostarcza w procesie zupełnego dowodu na to, że oświadczenie w nim zawarte, pochodzi od wystawcy?

Na to pytanie wedle pierwotnej stylizacji §. 305. projektu rządowego należy odpowiedzieć przecząco, gdyż pierwszy ustęp paragrafu tego wymaga kategorycznie legalizacji znaku ręcznego i to legalizacji albo sądowej albo notaryalnej — zaś ustęp drugi tego paragrafu mógłby się odnosić tylko do pytania, czy oprócz tego należy jeszcze po myśli §. 886. u. c. przybrać dwóch świadków, z którychby jeden nieumiejącego pisać wyręczał w napisaniu imienia i nazwiska.

Inaczej rzecz się ma z ustawą obowiązującą, art. VII. ust. wpraw. wyraźnie powiada, że nietknięte zostają postanowienia ustawy cywilnej, które dla dowodności dokumentów prywatnych postanawiają pewne warunki. Otóż takim przepisem jest §. 886. u. c.; jeżeli więc zachowano warunki tym przepisem wymagane, to dokument ma zupełną moc dowodową. Z tego wynika, że po myśli obowiązującej ustawy osoba umiejąca czytać ale nie mogąca lub nieumiejąca pisać ma zachować wymogi w §. 886. u. c. przepisane t. j. położyć znak własnoręcznie wobec dwóch świadków, z których jeden ma podpisać jej imię i nazwisko.

Nadto muszą być zachowane przepisy uzupełniające to postanowienie jak dekret kanc. nadw. z 23. lipca 1789' Nr. 1.038. Z. p. s. wymagający, by świadkowie byli zupełnie wiarygodni, pt. z 30. stycznia 1785 Nr. 382. Z. p. s. i dekret nadw. z 14. czerwca 1784 Nr. 309. Zb. p. s. przepisujący, że świadkowie nie potrzebują znać treści dokumentu, muszą jednak mieć zapewnienie od wystawcy, że dokument zgadza się z jego wolą.

Jeżeli zaś zeznający dokument nie umie pisać ani czytać, to w takim razie po myśli §. 886. u. c. i analog. z §. 581. u. c. jeden ze świad-

ków winien w obecności drugiego świadka, który ma wglądać w tekst dokumentu, ten dokument odczytać i dopiero wtedy ma być ten dokument w sposób powyższy podpisany.

Gdy jednakowoż nieumiejący lub niemogący pisać dwóch świadków nie przybrał, a więc nie zachował przepisu z §. 886. u. c., natenczas do dowodności tego dokumentu potrzeba legalizacji sądowej lub notaryalnej. W tym też duchu orzekł Najwyższy Trybunał Spraw. w odpowiedziach ministryalnych z 3. grudnia 1897 (str. 59.). Prywatny dokument zaopatrzony tylko znakiem ręcznym wymaga dla zupełnego dowodu, iż oświadczenie w nim zawarte pochodzi od jego wystawcy, legalizacji notaryalnej lub sądowej, nie wymaga zaś potwierdzenia ponadto dwóch świadków.

Gdy jednakowoż notaryusz po myśli §§. 79., 56. ust. notar. w razie, jeżeli strona nie umie pisać, ma przybrać dwóch świadków aktu, przeto pozostałaby tylko legalizacja sądowa. Przy rozstrzygnięciu tego pytania należy uwzględnić jeszcze przepis §. 292. p. c., że moc dowodowa każdego dokumentu, choćby nawet publicznego, może być w procesie obaloną, wobec tego przepisu ustawy rozstrzygnięcie pytania przez nas omawianego ma bardzo małą doniosłość zwłaszcza wobec teorii w ustawie przyjętej swobodnego ocenienia przeprowadzonych dowodów (§. 272. p. c.).

Rozstrzygnąwszy to pytanie — łatwą jest odpowiedź na pytanie pierwsze :

Czy na podstawie dokumentu prywatnego znakiem ręcznym podpisanego i w myśl §. 1. ust. z dnia 5. czerwca 1890 nr. 109. Dz. u. p. legalizowanego (a więc ani sądownie ani notaryalnie), wpis hipoteczny lub choćby ostrzeżenie mogło nastąpić?

Przepis §. 886. u. c. został w art VII. ust. 2. ust. wpraw. do proc. cyw. w pełnej mocy utrzymany, a zatem dokumenta mogą być i nadal w tej formie sporządzane i są ważne. Ale gdyby i tego przepisu art. VII. nie było w procedurze, to przepis §. 294. p. c. jako mający wyłączne znaczenie w procesie w niczem nie obala przepisu §. 886. u. c.; ten przepis istnieje nadal, a tem samem dokumenta wedle niego zeznane mają tę samą ważność, jaką miały przed wejściem w życie nowych ustaw procesowych.

Ustawa z dnia 5. czerwca 1890 Nr. 109. Dz. p. p. i ustawa kraj. z 15. sierpnia 1895 Nr. 62. Dz. jako w żadnym związku nie stojące z nową ustawą procesową i przedmiotami w niej unormowanymi nie doznały również żadnej zmiany (art. I. ust. wpraw. p. c.).

Jeżeli więc przepis §. 886. u. c. i wyżej wymienione ustawy nie doznały żadnej zmiany, to dokumenta niżej 50 zł. mogą być nadal sporządzane w sposób temi ustawami przepisany, a więc nie umiejący lub nie mogący pisać ma znak ręczny położyć, zachować dalsze formalności powyżej pomienione, a dokument ten jest zdolny tak samo dzisiaj do intabulacji jak było przed wejściem w życie nowej ustawy procesowej.

Dr. Kazimierz Czarnik.

PRZEGLĄD SPRAWOZDAWCZY.

Z wielu prac, które o procesie cywilnym się w roku 1898 okazały, zajmuje wybitne stanowisko komentarz Dr. G. Neumanna¹⁾, którego ostatni zeszyt niedawno otrzymaliśmy.

Całość obejmuje tysiąc trzysta trzydzieści stron i zawiera: procedurę cywilną i normę jurysdykcyjną wraz z ustawami wprowadzającymi takowe. W sporym tomie zgromadził autor skrzętnie cały dotychczasowy materiał odnoszący się do wymienionych ustaw. Choć w niektórych miejscach przy użyciu dają się uczuwać luki, mimo to całość jest bardzo dobra. Autor w wielu miejscach powołuje się na literaturę niemiecką i na zasadzie tejże ułatwia zrozumienie nowych ustaw, przyczyniając się w ten sposób do należytego zastosowania przepisów prawnych.

Często rozbiera autor praktyczne wypadki i przedstawia treść jakoteż formę trudniejszych wniosków procesowych.

Komentarz ten odznacza się oryginalnością poglądów swojego autora, który umie w sposób nader dobitny i przemawiający zdanie swoje uzasadnić. Nic dziwnego, że tak prędko rozpowszechnił się ten komentarz, usuwając prawie zupełnie inne.

W numerze 9. „Gerichtshalle“ dochodzi komentarz profesora Dr. E. Demeliusa do procedury cywilnej do §. 408.

Komentarz ten wydaje księgarnia Breitensteina także w oddzielnej odbitce zeszytami²⁾. To opracowanie procedury jest o wiele uboższe i nadaje się raczej do studium dla młodszych jurystów. Demelius w przedmowie do wydania książkowego sam podnosi, iż praca ta niema pretensji do uważania jej za komentarz. Demelius ogranicza się na przyłączeniu kilka uwag do każdego paragrafu, potrzeb praktyki prawie wcale nie uwzględnia, a wyjaśnienie i uzasadnienie kwestyi spornych po największej części pomija.

Wobec dokładności obszernej pracy Neumanna, wydanie Demeliusa utrzymać się nie może, chyba że autor uważa wydanie to za szkielec dla przyszłego dokładniejszego komentarza. Wydawnictwo komentarza tego kartkami jako załączenia do „Gerichtshalle“ już wcale żadnego uzasadnienia nie ma w chwili obecnej.

(C. d. n.)

Dr. Henryk Mikołaj Landau.

¹⁾ Comentar zu den Civilprocessgesetzen vom 1. August 1895 von Dr. Georg Neumann, Wien, Manz'sche Verlagsbuchhandlung.

²⁾ Der neue Civilprocess von Professor Dr. Ernst Demelius Wien, M. Breitensteins Verlagsbuchhandlung.

OKÓLNIKI I ROZPORZĄDZENIA MINISTERYALNE.

O prowadzeniu rejestru w registraturze i raptularza. W celu ułatwienia czynności w kancelaryach sądowych i prokuratoryach Państwa zarządza Ministerstwo sprawiedliwości w częściowej zmianie §§. 203. i 402. i. s. co następuje:

Indeks w registraturze.

§. 1.

Upoważnia się Prezydium c. k. wyższego sądu krajowego na wniosek Naczelnika sądu uwolnić sądy od prowadzenia wymienionych w §. 293. i. s. indeksów lub jednego z nich, o ile te podręczniki stosownie do zachodzących okoliczności, zwłaszcza ze względu na urządzenie registratury i jej umieszczenie, dla łatwego i szybkiego znalezienia aktów okażą się zbędne.

§. 2.

Jeżeli się prowadzi jeden indeks w sprawach cywilnych, wówczas można zaniechać wciągania do indeksu aktów złączonych w pakiety zbiorowe; należy jednak w rejestrze obok notatki o oddaniu aktów do registratury (§. 290. ust. 1, i. s.) przez dodanie litery *S* lub w inny sposób uwidocznić, że akta są złączone w pakiecie zbiorowym.

§. 3.

Wspomniane w §. 1. upoważnienie przysługuje odnośnie do prokuratoryi Państwa Nadprokuratoryi Państwa.

R a p t u l a r z.

§. 4.

Przy prowadzeniu raptularza (§§. 402. do 404. i. s. form. i. s. 93.) wprowadza się następujące zmiany:

1. Jeżeli ustanowiono jeden oddział kancelaryjny nie tylko dla jednego sędziego albo pojedynczego senatu, lecz dla kilku oddziałów sądowych (§. 29. ust. 2. i. s.) można, jeżeli to się odpowiednim okazuje, prowadzić raptularz łącznie dla tych wszystkich oddziałów kancelaryjnych.

2. Wypełnienia przedziałów 1. i 7. raptularza (liczba każdego dnia bieżąca) można zaniechać i użyć ich natomiast do uwidocznienia daty.

3. W przedziałach 2. i 8. (sygnatura aktów i liczba porządkowa) należy uwidocznić liczbę czynności.

4. Oznaczenia sprawy w przedziale 3. można zaniechać, nie mniej też podania godziny audyencji (przedział 4.), jeżeli albo wszystkie audyencje wyznaczono na tę samą godzinę, albo też sędzia i bez notatki w raptularzu dostatecznie ma pogląd na podział audyencji.

5. Nazwisko sędziego (przedział 5.) tylko wtedy należy uwidocznić, jeżeli raptularz prowadzi się wspólnie dla kilku sędziów.

6. W przedziale 9. (oznaczenie sprawy) należy obok oznaczenia sprawy podać także przedmiot wykonać się mającej czynności urzędowej, lub czasokresu dopilnować się mającego.

§. 5.

Przedział 6. raptularza (liczba porządkowa protokołu lub załatwienia i uwagi) służy do utrzymania kontroli co do wczesnego ułożenia wyroków i uchwał i co do prawidłowego wykonania czynności przez kancelaryą sądową przedsięwziąć się mających. W tym celu należy w następujący sposób postępować:

Skoro tylko po myśli §. 128. instr. akta odbytych w tym samym dniu audyencyj lub rozpraw nadejdą do kancelaryi, co tego samego dnia lub najpóźniej nazajutrz stać się musi, należy je na dwie grupy podzielić, a mianowicie:

a) akta, które sędzia jeszcze ma opracować, a więc które jemu jeszcze przedłożyć należy (§. 128. instr.) zapaść mające załatwienie należy w przedziale 6. raptularza krótko zanotować (n. p. wyrok, uchwała na dowód, uchwała końcowa, rozdział ceny kupna i t. d.);

b) akta, które sędzia już załatwił lub w których dalsze załatwienie w ogóle odpada. Co do tych aktów nie trzeba nic notować w przedziale 6. raptularza.

§. 6.

Notatkę w przedziale 6. raptularza (§. 5. lit. a) należy wykreślić, jeżeli sędzia zwróci kancelaryi akta z zapadłym załatwieniem.

Ta notatka zastępuje osobne uwidocznienie zapaść mającego załatwienia w raptularzu w oddziale „czasokresy“. Jeżeli wyroki najpóźniej w przeciągu 8 dni (§. 126. instr.) uchwały w przeciągu dwóch lub pięciu dni (§. 127. instr.), wyroki w sprawach karnych w przeciągu trzech dni (§. 270. proc. kar.) nie zostaną kancelaryi oddane, należy przełożonemu sądu przedłożyć albo raptularz albo wykaz zapaść mających załatwień.

§. 7.

Liczbę czynności audyencyi albo rozprawy należy w przedziale 2. raptularza wykreślić:

a) jeżeli kancelaryą sądową nie ma ani żadnego wygotowania, ani w ogóle żadnej dalszej czynności wykonać (n. p. audyencyę się odracza a stronom natychmiast oznajmia się dzień i godzinę najbliższej audyencyi, albo następuje spoczywanie postępowania, a zawiadomienie o tem stron odpada albo zawarto przy rozprawie ugodę itp.);

b) jeżeli kancelaryą sądową uskuteczniła potrzebne czystopisy lub w ogóle spełniła czynności wynikające z sędziowskiej uchwały (wygotowanie wezwań, zawiadomień, sporządzenie wygotowań wyroku i ich doręczenie, przesłanie aktów, zarysy odezwy i t. p.).

(Rozp. Minist. sprawiedl. z 14. marca 1898 l. 5.812. Nr. 11. dz. rozprz. minist. spraw. z r. 1899).

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

Dzieła Redakcyi „Reformy sądowej“ nadesłane. Formularze dla postępowania spadkowego i pupilarnego łącznie z wzorami dla kas sierocych. Do użytku dla c. k. sądów powiatowych ułożyli Józef Rajmund Schmidt i Jan Pieracki, c. k. adjunkci sądowi. Cena 1 zł. 50. ct. Lwów. Czcionkami drukarni ludowej. 1899. Z wejściem w życie nowych ustaw procesowych wydało Ministerstwo sprawiedliwości księgę formularzy dla spraw spornych i egzekucyjnych, w której znalazło pomieszczenie także kilkanaście formularzy do użytku w postępowaniu niespornem. Brak formularzy dla postępowania w sprawach niespornych spowodował autorów do ułożenia księgi pod powyższym tytułem, która chlubnie świadczy o ich żmudnej pracy. Dzieło to czyni wrażenie bardzo korzystne: układ przejrzysty, druk czytelny a sposób wyszukania dotyczącego formularza ułatwia dodany do tego dzieła spis treści. Autorowie zamieścili w swem dziele 94 formularzy. Każdy formularz uzasadnili przytoczeniem dotyczących przepisów prawnych i nowego ustawodawstwa. Za zasługę także poczytać im należy, że w osobnym dodatku w sposób systematyczny zamieścili porzucane obecnie przepisy skarbowe w postępowaniu spadkowym. Pożyteczny ten praktyczny podręcznik winien się znaleźć na biurku nie tylko każdego sędziego, ale i każdego urzędnika kancelaryjnego.

Dr. Hans Sperl. Die Urtheile in Versäumungsfällen nach oesterreichischem Civilprocessrechte. Recenzję i treść umieścimy w przeglądzie sprawozdawczym.

Od Administracyi.

Wny Dr. Morgenroth Maurycy, sekretarz w Drohobyczcu. Z prenumeraty 1 zł. 28 ct. za I. półrocze b. r. zarachowaliśmy kwotę 5 ct. na II. półrocze b. r.

Wny Dr. Łojasiewicz Stanisław, kand. adw. w Bochni. Z kwoty 2 zł. 40 ct. nadwyżkę 70 ct. zarachowaliśmy na rachunek prenumeraty r. 1900.

Odpowiedzi od Redakcyi.

Stałemu prenumeratorowi w N. Na zapytanie, co jest przedmiotem drugiego egzaminu kancelaryjnego, odsyłamy do przepisów §. 40. ordynacyi kancelaryjnej z 18. lipca 1897 Nr. 170. dz. u. p. (Schauera: Instrukcja str. 117.). Według tego przepisu oprócz przedmiotów wymaganych przy pierwszym egzaminie kancelaryjnym musi kandydat znać ogólne zasady (Grundzüge) o organizacyi i właściwości sądów w sprawach cywilnych i karnych, wewnętrznem urządzeniu i załatwianiu czynności w sądach, prowadzeniu rejestru handlowego i towarzystw zarobkowych i gospodarczych, prowadzeniu księgi sieroczej i należącej do nich wykazów, wreszcie zarys (Grundzüge) urządzenia ksiąg publicznych. Dotąd zgłosił się tylko jeden kandydat do drugiego egzaminu kanc., którego niestety reprobowano.

TREŚĆ: O zabezpieczeniu wedle ordynacyi egzekucyjnej przez Dr. Józefa Buhna (C. d.). — Nowości w postępowaniu odwoławczem przez Dr. Kazimierza Czarnika. — Odpowiedź przez Dr. Kazimierza Czarnika. — Przegląd sprawozdawczy. — Okólniki i rozporządzenia ministeryalne. — Wiadomości bieżące. — Od Administracyi. — Odpowiedzi od Redakcyi.
